

Rozbor básně *Do konce roku Josefa Kučery*

Celá báseň je psána formou dialogu, který lyrický subjekt navazuje s druhou stranou. Odpověď však nepřichází. Mohlo by se tedy zdát, že tato dialogičnost nikam nevede, protože je rozvíjena pouze z jednoho směru. Lyrický subjekt básně svůj komunikační protějšek stále vybízí například k nějaké společné akci (*pojd', ukryjeme se*), rozkazuje mu (*nerozsvěcej*) nebo zkrátka jen oznamuje, co se s nimi bude dít (*počkáme*). Rozkaz zde nelze brát jako něco negativního či manipulativního, jde stále o velice citlivou a něžnou žádost. Lyrický subjekt celkově je velice jemný. Většinová část dějových sloves je v množném čísle, jde tedy o společné aktivity, jakési propojení dvou lidí. Dokonce dochází i k ujištění, zdali se druhá část chce těchto společných aktivit účastnit (*jestli chceš*).

První verš první strofy začíná rozkazovacím dějovým slovesem, které je i přes vše laděno citlivě. Očekává se totiž, že tato akce bude příjemná oběma, nepočítá se s důvodem k odporu. Zbytek básně je koncipován formou návrhu či představy, co by se mohlo dít dál. Tento fakt utvrzuje hlavně to, že je tato část psána v budoucím čase.

Tím, že je použita pouze druhá osoba jednotného čísla a první osoba množného čísla, nedokážeme rozlišit, jakého jsou subjekty v básni pohlaví. Za postavu iniciátora, tedy lyrického subjektu, se nám automaticky nabízí mužská role. Jde o prvotní instinkt zapříčiněný tím, že autorem je muž, jenž navíc bývá často vyobrazován jako ten dominantnější. Druhá strana komunikačního procesu by mohla být tedy role ženská. Opět zde vycházím z automaticnosti, která je způsobena sociálním postavením. Když však vybočíme mimo tyto zažitá konvence a opustíme okolnosti kolem autora, lze subjekty této básně interpretovat různými způsoby. Lyrickým subjektem může být žena směřující svůj proslov k jiné ženě, může to být muž hovořící k muži. V tomto směru tedy nejsou vytyčeny žádné hranice.

Hranice nejsou udány ani v tom, zdali se jedná o interakci mezi dvěma partnery, přáteli či rodinnými příslušníky. Automaticky očekáváme, že půjde o milostný poměr, poněvadž z básně cítíme silně emotivní a intimní prožitek. Jakožto čtenáři vnímáme možná až lacině romantický nádech celé atmosféry. V krajním případě by se také mohlo jednat o vnitřní hlas každého z nás, který k nám promlouvá a nabádá nás k vyhnutí se nepříjemnému období,

kterému se tak nějak podvědomě straníme. Ovšem nic není pevně určeno, stále záleží primárně na čtenáři, jak si tuto báseň promítne do svého života a co v ní spatří.

V rámci prostoru zavádí Kučera svého čtenáře do velice plastického prostředí bytu. Pravděpodobně se snaží o navození přirozené a klidné atmosféry, neboť které místo je pro člověka bližší než jeho vlastní domov. Velmi se zde projevuje intimita, která prostoru dodává dojem mírumilovného místa, kde je člověk kompletně odříznut od okolního světa a nemusí se obávat nástrah vnějšího světa. Působí to, že realita se zde řídí jen přírodní zákonitostmi, přičemž zákony okolního venkovního světa se jí naprosto vyhýbají. Často tyto části přecházejí až do naznačení jistého nového světa, odlišného a odříznutého od toho našeho (*ukryjeme se / v záhybu dnešního rána*). Jedinou formou zásahu zvenci jsou světla, která slouží pouze jako kulisa v prostoru (*kde svítí jen pouliční lampy [...] než bytem projede i poslední / dráp světla*). Prostor by se dal tedy označit až za plastický. I když je využívána lidem známá geometrie vlastního pokoje, často jsou zákonitosti tohoto prostoru záměrně přesahovány.

V první strofě lyrický subjekt vyzývá k *ukrytí se v záhybu rána*, což nám evokuje pocit útulného prostředí, které nás bezpečně obklopuje. Místo, kde se doslova před vším okolním potřebujeme ukrýt. Dochází zde k pomyslnému zmenšení pole, ve kterém se strofa odehrává. Zároveň by se však tahle část dala brát za rozšíření pevně daného prostoru pokoje, kde tento záhyb funguje jako jistá nástavba, něco, co je zde zkrátka navíc. Dokreslujícím prvkem jsou zde pouliční lampy. Při prvotní představě pouličních lamp si většina lidí představí tlumené žluté světlo. Opět tedy dochází k jakémusi utvrzení útulnosti a klidnosti prostředí.

Ve druhé strofě čekáme, než i tato světla zhasnou. Najednou přichází čirá intimita. Oproti světlému pokoji by se nám mohlo zdát, že tma tohle místo zvětšuje a vytváří mnoho prázdných míst. K jejich vyplnění však slouží vyprávění, které lyrický subjekt navrhuje (*budeme si vyprávět, / jestli chceš, můžeme / vyplnit všechna prázdná místa*). Najednou už tmavý prostor místnosti nepůsobí tak tajemně a neuchopitelně, ale dostává příjemné kontury. Subjekty básně si tak mohou být ještě blíže, více po té mentální stránce než fyzické.

V poslední, třetí, strofě se s lyrickým subjektem dostáváme za úplné hranice bytu. Předchozí dvě strofy nasvědčují tomu, že se děj stále odehrává pouze v představách, tedy stále v bezpečí domova. Popis venkovního světa se zdá být trochu zavádějící, ale dle mého názoru se poslední strofa vztahuje k případnému vyprávění mezi dvěma lidmi. Tohle vyprávění zapříčiňuje opět až jakési bobtnání prostoru, který je z venkovního světa přenesen do

představ, a tedy i do prostoru soukromého prostoru mezi nimi. Jsou zde využity prvky jako například mlha, bílá cesta, pán se psem, stromy nebo krahujci. Opravdu tedy dochází k vyplnění tmavého a zdánlivě neuchopitelného prostoru.

Časově lze dílo zařadit do podzimního ročního období. Nasvědčují tomu například prvky jako jsou pouliční lampy, mlha nebo kostry stromů. Báseň může tedy cílit na překonání melancholie, která trvá celý podzim a zimu. Při čtení jsem já osobně cítil hřejivou atmosféru domova, pocit, který cítíme, když se vracíme z deštivého potemnělého počasí zpět do jistoty známého prostředí bytu. V takových chvílích máme nutkání vyhnout se pochmurnému venkovnímu prostředí, uzavřít se mimo realitu a počkat, až vše přejde.

Časovou hranici zde však tvoří konec roku, který je zmíněn již v názvu básně. Otázkou je, proč zrovna konec roku? Pokud by se jednalo čistě o venkovní prostředí a atmosféru těchto období, autor by spíše zvolil hranici jako je začátek jara. Dle mého názoru si konec roku lze vyložit jako možnost nového a nadějného začátku. Vše staré necháváme za sebou a otevíráme se novým možnostem. Může se také jednat o pevnou hranici jakožto znak reality. Když se člověk uzavře mimo realitu, pouze ve svých myšlenkách, mohl by se ztratit v nekonečnu, které by ho pohltilo. Tato pevná hranice může působit jako připoutání k realitě, něco, co je časově přesně dáno a je to neměnné.

Práci s intimitou a prostorem autor rozehrává i hru s časem, jehož tok je zde velice klidný a líně se suně vpřed, místy dokonce naprosto zastavuje. Ze strany lyrického subjektu by se dalo předpokládat, že jde až o záměrné pokroucení času – zpomalení či zrychlení. Mohl by chtít vše zvolnit a užít si tak společný intimní moment, u kterého by si přál, aby nikdy neskončil. Na druhé straně by se však mohlo jednat o zpříjemnění a zkrácení dlouhé chvíle, než to určité období přejde. Jako prostor, i čas se zde chová velice plasticky. Uzavření mimo skutečnost totiž funguje nejen jako uzavření od okolního světa, ale také od časové reality.

Subjektivní svět autora je protkán intimitou, která zde přichází do kontaktu až s jakousi bezpříznakovou obecností. Kučera píše velice lehce a srozumitelně. Vše působí jednoduše. Text dle mého funguje slušně i bez složité jazykové akrobacie, jazyk je zde nenáročný a přímý. Tímto prostě sdělovacím stylem doplněným o lyrické pasáže dokáže krásně navázat na volnost myšlenkového toku bez nechtěného vybočení. Rozehrává tak poutavou hru času i prostoru.

Pokud jde o shrnutí motivů a témat, určitě bychom neměli opomenout domov nebo byt, jeho bezpečí, intimitu a útulnost, lásku, společně strávený čas, ale také ticho, klid, bílou barvu, tmou a tlumené světlo prostředí. Z těch konkrétních lze zmínit například lampy na ulici, mlhu a také samozřejmě již zmíněný prostý pokoj. Osobně se nemůžu ubránit podobnosti například s tvorbou Jana Skácela, která je také bohatá na témata jako je intimnost, byt, zapomnění, bílá barva nebo třeba ptáci. Samozřejmě tyto dva autory nelze srovnávat, avšak určitých spojitostí si nelze nevšimnout.

- velmi pěkný, vnímavý a soustředěně napsaný text
- občasné vágnosti (plastický)
- konec by chtěl ještě trochu dotáhnout

Použitá báseň:

Do konce roku

Nerozsvěcej,
až do konce roku,
pojd', ukryjeme se
v záhybu dnešního rána,
kde svítí jen pouliční lampy.

Počkáme, než zhasnou,
než bytem projede i poslední
dráp světla,
budeme si vyprávět,
jestli chceš, můžeme
vyplnit všechna prázdná místa,

zkusíme prohlédnout mlhu,
do které po bílé cestě
vchází muž se psem,
budeme čekat na kostrách stromů,
jako krahujci,
na každé zapomenuté slovo.